

Posudek vedoucí závěrečné práce

Vedoucí závěrečné práce: Mgr. Vendula Fremlová, Ph.D.

Oponent závěrečné práce: MgA. Lenka Tsikoliya

Autor závěrečné práce: Galina Vorontsova

Obor: Pedagogika – Výtvarná výchova se zaměřením na vzdělávání

Akademický rok: 2022/23

Název práce: Integrace dětí ruské národnosti skrze výtvarnou výchovu

Obsah a cíl práce

Bakalářská práce Galiny Vorontsove se věnuje problematice integrace dětí ruské národnosti skrze výtvarnou výchovu. Jednou z hlavních motivací této práce je vlastní a nutno podotknout velmi důležitá zkušenost studentky s integrací do majoritní kultury a s přistěhovalectvím. Cílem práce je přispět k prozkoumání této problematiky a k rozšíření možností výchovy a vzdělávání v oblasti integrace a inkluze cizojazyčných dětí do hlavního vzdělávacího proudu prostřednictvím současné výtvarné výchovy.

Struktura práce (členění kapitol, logická provázanost)

Práce je logicky strukturovaná a provázaná. Je členěna na část teoretickou a didaktickou. V teoretické části se studentka věnuje definování hlavních termínů a teoretických konceptů (multikulturalismus, integrace, inkluze, rasismus ad.) včetně krátké historie ruské menšiny v ČR. V kapitole 2.4.3. Charakteristika žáků s odlišným mateřským jazykem studentka v dílčích podkapitolách zajímavě a v návaznosti na aktuální literaturu rozpracovává jednotlivé fáze sžívání se s novým kulturním prostředím (problematika vykořenění, tichého období atd.) – bohužel tyto podkapitoly nejsou zohledněny v obsahu práce.

Věcné zpracování (teoretické a metodologické zakotvení, náročnost tématu, inovativnost, přínos práce, formulace závěrů)

Velmi si cením pokusu o teoretické uchopení problematiky integrace v teoretické části práce. Studentka pracovala s odbornou literaturou, prokázala schopnost kritického úsudku. S takto pojatou bakalářskou prací přichází navíc v době, kdy situace ruských přistěhovalců v ČR je ještě více problematizována válečným konfliktem na Ukrajině. Studentka vážnost této situace oboustranně reflektuje a současně upozorňuje na nebezpečí stigmatizace dětí ruské národnosti. Bohužel především ve vymezení didaktické části se objevuje nejasnost mezi koncepty národnosti/občanství, kultury a jazykové příslušnosti. Studentka si je sama této problematičnosti vědoma, viz: „Musíme však brát v potaz, že žáci, kterým je ruská kultura vlastní, nemusí mít nutně ruské občanství. Titěrová (2023) upozorňuje na to, že mezi dětmi s OMJ mohou být i jedinci, kteří jsou dětmi občanů cizích zemí, mají české či dvojí občanství, ale vyrůstají v České republice a doma mluví jiným než vyučovacím jazykem. Z tohoto pohledu se samotný název této práce může zdát poněkud nepřesný. Konkrétní zaměření na děti ruské národnosti místo zaměření na rusky mluvící děti jsem však zvolila z toho důvodu, že rusky se mluví ve velkém počtu zemí, jejichž kultury jsou však rozdílné.“ (s. 34)

G. Vorontsova se tedy v definici cílové skupiny, na niž její didaktická intervence míří, přiklání k dětem s ruskou národností a implicitně ji ztotožňuje s ruskou kulturou. Ale co přesně je tato kultura, jaká jsou její specifika? Otázkou navíc zůstává, zda toto nacionálně zaměřené členění není pro dnešní

fluidní dobu již poněkud neadekvátní? V teoretickém vymezení problému je přítom v souvislosti s aktuální literaturou a přístupy zdůrazňována především individuální zkušenost a minulost dětí, kterou nelze paušalizovat nebo schematizovat, a to ani prizmatem národnosti nebo etnicity. Pojetí didaktické části bakalářské práce pak stojí na vytvoření metodického materiálu a návrhu vyučovacích jednotek k tvorbě Viktora Pivovarovy a Evy Kořátkové, přičemž studentka částečně pracuje s metodou kódování převzaté z projektu Futuropolis založené na kritické pedagogice Paula Freireho. Volba umělce a umělkyně je podmíněna zkušeností emigrace a integrace do majoritní kultury v případě V. Pivovarovy, v případě Evy Kořátkové jsou společnými tématy jinakost, odlišnost, identita a integrita. U obou uměleckých osobností se též objevuje tematické zacílení na reflexi školního prostředí. V didaktické transformaci tvorby Evy Kořátkové bych i vzhledem ke specifické cílové skupině opatrněji pracovala v zadání výtvarného úkolu se slovem „musí“, které se zde objevuje několikrát, viz s. 53: „1) Do života na společném ostrově se musí zapojit každý. 2) Každý musí být propojen alespoň se dvěma dalšími obyvateli ostrova. 3) Obyvatelé ostrova nesmí nikoho omezovat a musí respektovat prostor ostatních. 4) Během tvorby musí všichni obyvatelé přemýšlet nad tím, čím můžou pomoci ostatním a čím můžou ostatní pomoci jim.“ Výtvarná výchova by měla být především sférou svobodného projevu a výuky ke svobodnému projevu, nikoliv povinnosti.

Vzhledem k tomu, že studentka sama v práci několikrát zmiňuje možnost umění a výtvarné výchovy jako jiné než verbální komunikace (viz. s. 30 a citace Havrdové (2023), dále s. 35, kap. 3.2.1. Umění jako komunikační prostředek), vnímám přílišné zakotvení v jazyku a řeči, patrné i v didaktické části a metodickém materiálu jako největší rezervu bakalářské práce.

Pokud by Galina Vorontsova i v budoucnu chtěla na podobném tématu dále pracovat, doporučila bych jí zkusit i v didaktické části pracovat s některým z teoretických konceptů, respektive je didakticky transformovat. Například v práci zmíněná metafora kulturního šoku jako přesazení rostliny a péče učitele jako zahradníka (Igoa, 2013) by byla skvělou spojnici jak pro práci Evy Kořátkové (participativní charakter její práce), tak i Viktora Pivovarovy (cyklus Zahrady mnicha Rabinoviče) a bezpochyby by stála za důslednější zpracování.

Správnost citace a odkazů na literaturu je vyhovující.

Grafické, formální a jazykové zpracování je vyhovující.

Bakalářskou práci doporučuji k obhajobě.

Datum 28. 8. 2023

Podpis Mgr. Vendula Fremlová, Ph.D.